

העולה מהסוגיא

מסכת יבמות ◊ דף קד - קי ◊ גליון 16

פרשת קרח ה'תשפ"ב

דף קד

- ◊ נעל שאינה עשויה להילוך – נעל שעשאוה בשביל תכריכי המת פסולה משום שאינה עשויה להילוך, אבל נעל של ב"ד שעשויה בשביל חליצה כשרה ולמרות שאינה עשויה להילוך מ"מ לא מקפידים שילכו בה.
- ◊ חליצה בלילה – לת"ק כשרה משום שחליצה נחשבת כגמר דין שכשר בלילה, לרבי אלעזר פסולה משום שחליצה נחשבת כתחילת דין שפסול בלילה^א.
- ◊ חליצה ברגל שמאל – נחלקו התנאים האם החליצה פסולה או החליצה כשרה^ב.
- ◊ חליצה בנעל שמאלית ברגל ימין – נחלקו התנאים האם לכתחילה לא יחלוץ ובדיעבד החליצה כשרה או דלמא אפשר לחלוץ לכתחילה^ג.

דף קה

◊ סדר החליצה

- הקדמה – מצוות חליצה יש בה שלש חלקים: א. חליצה. ב. ריקקה. ג. קריאה. ויש לדון באופן שלא נעשו שלש חלקים אלו האם מותרת לשוק והאם נפסלת לשאר האחים וכדלהלן.
- האם מותרת לשוק:
 - יבמה שלא חלצה – אסורה לשוק.
 - יבמה שלא ריקקה – לרבי אלעזר אסורה לשוק, לרבי עקיבא מותרת לשוק^ד.
 - יבמה שלא קראה – באופן שיכולה לקרוא מותרת לשוק, ובאופן שלא יכולה לקרוא (כגון אלם ואלמות) אסורה לשוק משום 'כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת'^ה.
- האם נפסלת לשאר האחים:
 - יבמה שחלצה – נפסלת לשאר האחים.
 - יבמה שריקקה – נחלקו התנאים האם נפסלת לשאר האחים מדאורייתא או דלמא נפסלת לשאר האחים מדרבנן^ו.
 - יבמה שקראה – אינה נפסלת.

◊ השלמות ◊

- א בדברי התוס' [ד"ה אי] משמע שלכתחילה ת"ק מודה שצריך לחלוץ ביום, ובדברי הגמ' מבואר שר' ישמעאל בן אלישע סובר שלכתחילה אפשר לחלוץ בלילה.
- ב נחלקו ר' יוחנן ורבי האם ת"ק מכשיר ור"א פוסל, או להיפך ת"ק פוסל ור"א מכשיר. הטעם של המ"ד שפוסל משום שלומדים גז"ש 'רגל רגל' ממצורע דכתיב ביה ימין.
- ג בדברי המשנה [קא א] מבואר שהחליצה כשרה, ובדברי הגמ' [קג ב] מבואר שלכתחילה אין לחלוץ בנעל שמאלית ברגל ימין ורק בדיעבד החליצה כשרה. והמאירי [קא א] מבאר שדברי הגמ' נאמרו לפי התנא שסובר שחליצה ברגל שמאל פסולה, ולכן רבנן גזרו בנעל שמאלית ברגל ימין שמא יחלוץ ברגל שמאל עצמה, אבל לפי התנא שסובר שחליצה ברגל שמאל כשרה אפשר לחלוץ לכתחילה בנעל שמאלית ברגל ימין.
- ד המקור של רבי אלעזר שריקקה מעכבת דכתיב 'ככה יעשה' ולומדים שכל דבר שהוא מעשה מעכב, אמנם רבי עקיבא דורש 'ככה יעשה באיש' שרק מעשה שנעשה בגוף האיש מעכב (החליצה עצמה) אבל ריקקה שאינה נעשית באיש אינה מעכבת.
- ה בדברי הגמ' מבואר שחרש (הכוונה לחרש אילם) וחרשת חליצתם פסולה משום שאינם יכולים לקרוא, ותוס' מבאר שמדובר באופן שבי"ד עומדים על גביהם ואומרים להם לכוון לשם חליצה, אבל באופן שבי"ד אינם עומדים על גבם פסולים מטעם נוסף שלא התכוונו לשם חליצה.
- ו הגמ' מבארת שלפי דעת ר' אלעזר שריקקה מעכבת, נחלקו התנאים האם הריקקה פוסלת לאחים, כמו שנחלקו התנאים בשני דברים המתירים האם מעלים זה בלא זה. אבל לפי דעת רבי עקיבא שריקקה אינה מעכבת, לכו"ע אין הריקקה פוסלת על האחים מדאורייתא. ובדברי הגמ' מבואר שאפילו למ"ד שריקקה אינה פוסלת על האחים מדאורייתא, מדרבנן פוסלת על האחים, משום שבדרך כלל עושים את הריקקה לאחר החליצה, ולכן כאשר רואים יבמה שרוקקה יאמרו שחלצה ואסורה על האחים.

- ◆ יבמה שהקדימה את הרקיקה לחליצה – החליצה כשרה ולא צריכה לחזור ולרקוק לאחר החליצה.^ז
- ◆ דין רקיקה בדם – יבמה שיצא דם מפיה: באופן שהדם שותת אינו נחשב רקיקה, אבל באופן שמצצה את הדם וירקה נחשב רקיקה משום שמעורב בתוך הדם רוק.
- ◆ חליצה בקטנה – לרבי מאיר פסולה ולר' יוסי כשרה.^ח

דף קו

- ◆ חליצה שאמרו ליבם 'חלוץ על מנת שתתן לך מאתים זוז' – החליצה כשרה ולא צריכה לתת מאתים זוז.^ט
- ◆ חליצה שאמרו ליבם 'חלוץ ובכך אתה כונסה' – לריש לקיש החליצה כשרה, לר' יוחנן החליצה פסולה.^י
- ◆ חליצה בכפייה – באופן שהיבם אמר רוצה אני החליצה כשרה, ובאופן שהיבם לא אמר רוצה אני החליצה פסולה.
- ◆ עדים שראו יבמה שחלצה האם יכולים לכתוב לה 'גט חליצה' – לרב הונא לא יכולים לכתוב, ולרבא יכולים לכתוב.^{יא}
- ◆ דיני ה'קריאה' בחליצה – לפני החליצה והרקיקה היבמה אומרת 'מאן יבמי להקים להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי', והיבם אומר 'לא חפצתי לקחתה', ולאחר החליצה והרקיקה היבמה אומרת 'ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו'.^{יב}
- ◆ **דיני הרקיקה**
 - באופן שהיבם גבוה והיבמה נמוכה - הרקיקה כשרה בכל אופן משום שהרקיקה מגיעה מיד כנגד היבם.
 - באופן שהיבם נמוך והיבמה גבוהה – הרוק צריך לרדת עד לגובה של היבם, ובאופן שהרוח העיפה את הרוק לפני כן לא נחשב רקיקה.

פרק שלש עשרה

דף קו

◆ דיני מיאון

- הקדמה - רבנן תיקנו קידושין דרבנן לקטנה באופן שקידשוה אמה או אחיה, ויכולה למאן בקידושין אלו ולהפקיעם. ונחלקו בית שמאי ובית הלל בחמש דינים בדיני מיאון ובכולם בית שמאי סוברים שלא יכולה למאן ובית הלל סוברים שיכולה למאן וכדלהלן.
- האם נשואה יכולה למאן - לבית שמאי לא יכולה למאן, ולבית הלל יכולה למאן.^{יג}

⊕ השלמות ⊕

- ז בדברי הלישנא בתרא בגמ' מבואר שלא רק שאינה צריכה לחזור ולרקוק, אלא אסור מדרבנן לחזור ולרקוק, גזירה שמא יאמרו שהרקיקה הראשונה אין בה ממש, והתבאר לעיל שחליצה זו פוסלת על שאר האחים. אמנם לפי הלישנא קמא בגמ' אין לכך הכרח.
- ח המשנה אומרת 'קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה' ומבואר בדברי המשנה שדעת רבי מאיר שחליצת קטנה פסולה מהתורה, אמנם גירסת הירושלמי בדברי המשנה 'ואם לא חלצה חליצתה כשרה' ומבואר שדעת רבי מאיר שחליצת קטנה פסולה מדרבנן אבל מהתורה החליצה כשרה. נחלקו האמוראים בדעת ר' יוסי האם קטנה כשרה לחלוץ מעונת הפעוטות או משהגיעה לעונת נדרים.
- ט הסיבה שהחליצה כשרה גם באופן שלא נתנה מאתים זוז ולא חל התנאי היא, שדין תנאי נאמר רק בדבר ששייך בו שליחות, אבל בחליצה שלא שייך בה שליחות אין בה דין תנאי. והגמ' מבארת שהאשה לא צריכה לתת מאתים זוז מדין שכירות, משום שיכולה לומר 'משטה אני בך'.
- י ריש לקיש סובר שדין זה נחשב כמו 'חלוץ על מנת שתתן מאתים זוז' שהחליצה כשרה, אמנם ר' יוחנן סובר שדין זה גרע, משום שהיבם לא התכוון כלל להתיר את הזיקה. רבי חייא בר אבא סובר כדברי ר' יוחנן שבאופן שאמרו ליבם 'חלוץ ובכך אתה כונסה' שהחליצה פסולה, ור' חייא בר אבא מוסיף שחליצה זו אוסרת את היבמה על כל האחים.
- יא רב הונא סובר שיהם ויבמה שבאים לחלוץ ב"ד חולצים להם גם באופן שלא מכירים את היבם ולא צריכים לברר האם היא היבם או שהוא אדם זר, והבית דין שבאים להתיר את היבמה לשוק צריכים לברר האם היבם שחלץ הוא היבם או שהוא אדם זר, וממילא עדים שרואים את החליצה לא יכולים לכתוב גט חליצה, משום שיש חשש שהיבם הוא אדם זר ותנשא על פי הגט חליצה. אמנם רבא סובר שיהם ויבמה שבאים לחלוץ ב"ד אינם חולצים עד שייכירו את היבם, ולכן העדים שראו את החליצה יכולים לכתוב גט חליצה.
- יב הגמ' מבארת שלמרות שמעיקר הדין היבמה צריכה לומר לאחר החליצה 'ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו', ואינה צריכה להוסיף 'ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל', מ"מ נהגו שהיבמה תאמר גם 'ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל'.
- בית דין מקרים את היבם והיבמה את הדברים שצריכים לומר. הגמ' מבארת שבית הדין צריכים להקריא 'לא אבה יבמי' ברצף, ולא להפסיק בין 'לא' ל'אבה יבמי', כדי שלא ישמע שכוונתה לומר 'לא' על דבריה הקודמים 'אבה יבמי', כלומר שהיבם לא מומאן ליבמה אלא רוצה ליבמה. ונחלקו האמוראים האם בית דין צריכים להקריא 'לא חפצתי לקחתה' ברצף, ולא להפסיק בין 'לא' ל'חפצתי לקחתה' כדי שלא ישמע שכוונתו לומר שרוצה לקחתה, או דלמא לא צריך להפסיק משום שהמילה 'לא' היא תחילת דברי היבם, ומשמע שכוונתו לומר 'לא חפצתי לקחתה'.
- יג נחלקו האמוראים בביאור המחלוקת של ב"ש וב"ה ונאמרו בכך ד' מהלכים וכדלהלן: א. רב יהודה מבאר שב"ש סוברים שנשואה לא יכולה למאן גזירה שמא יאמרו שיש תנאי בנישואין, וב"ה סוברים שרבנן לא גזרו כיון שכולם יודעים שנישואי קטנה דרבנן. ב. רבה ורב יוסף מבארים שהטעם של ב"ש שנשואה לא יכולה למאן הוא, שאם נשואה הייתה יכולה למאן האנשים ימנעו מלשאת אשה קטנה כיון שיחששו שתמאן והביאה שלהם תהיה ביאת זנות, אמנם ב"ה סוברים שלא צריך לחשוש לכך כיון שבנישואי קטנה יש קידושין וכתובה ולא נראה כמו ביאת זנות. ג. רב פפא מבאר שהטעם של ב"ש שנשואה לא יכולה למאן הוא, שאם נשואה הייתה יכולה למאן הבעל יפסיד את הפירות של הנכסי מלוג, וב"ה סברו שאדרבה הבעל לא יפסיד את הפירות של הנכסי מלוג כדי שהאשה לא תמאן. ד. רבא מבאר שהטעם של ב"ש שנשואה לא יכולה למאן הוא, שאם נשואה הייתה

- האם יש מיאון באופן שהבעל מת ונפלה ליבום – לבית שמאי לא יכולה למאן, ולבית הלל יכולה למאן. ונחלקו האמוראים בביאור המחלוקת וכדלהלן.
 - לר' אושעיא:
 - באופן שהיבם לא עשה מאמר – לכו"ע לא יכולה למאן¹⁷.
 - באופן שהיבם עשה מאמר – לבית שמאי לא יכולה למאן ולכן צריכה גט וחליצה, לבית הלל יכולה למאן ולכן צריכה חליצה ואינה צריכה גט.
 - לעולא:
 - באופן שהיבם לא עשה מאמר ומיאנה בכל הזיקה (כגון שיש יבם אחד ומיאנה בו או כגון שיש כמה יבמים ומיאנה בכל היבמים) – לבית שמאי לא יכולה למאן, ולבית הלל יכולה למאן ולעקור את הנישואין למפרע.
 - באופן שהיבם לא עשה מאמר ומיאנה בחלק מהזיקה (כגון שיש כמה יבמים ומיאנה ביבם אחד):
 - לרב – אסורה בכל היבמים.
 - לרב אסי - מותרת בכל היבמים.
 - לשמואל – ביבם שמיאנה בו אסורה ובשאר היבמים מותרת.
 - מיאון שלא בפני היבם – לבית שמאי לא חל המיאון, ולבית הלל חל המיאון.
 - מיאון שלא בפני ב"ד – לבית שמאי לא חל המיאון, ולבית הלל חל המיאון¹⁸.
 - האם קטנה יכולה למאן ולחזור ולמאן – לבית שמאי לא יכולה, ולבית הלל יכולה¹⁹.

דף קח

◊ דיני נישואי קטנה על ידי אמה ואחיה

- באופן שנשאת שלא מדעתה – לא חלים הנישואין²⁰.
- באופן שהקטנה לא יכולה לשמור קידושה – לא חלים הנישואין (רבי חנינא בן אנטוניוס).
- דיני הנישואין - לר' אלעזר אינה כאשתו לר' יהושע הוי כאשתו, ונפק"מ למציאתה למעשה ידה להפרת נדריה ליורשה ולהיטמא לה, וכן לענין אכילת תרומה בבית ישראל לכהן ובבת כהן לישראל.
- צורת המיאון – האשה אומרת 'אי אפשי בפלוני בעלי', ואפילו באופן שאומרת זאת מחמת שבעלה הטריח אותה. ונחלקו התנאים באופן שהתקדשה או נשאת לאחר האם הוי מיאון: לר' יהודה בן בתירא הוי מיאון, לרבנן לא הוי מיאון.
- איסור קרובות ואיסור כהונה – באופן שמיאנה מותרים זה בקרובי זה, והאשה מותרת לכהונה. ובאופן שהתגרשה אסורים זה בקרובי זה, והאשה אסורה לכהונה.

◊ דיני מחזיר גרושתו בקטנה שנשאת על ידי אמה ואחיה

- קטנה שנשאת על ידי אמה ואחיה ומיאנה, ואח"כ נשאת לבעל אחר ומיאנה – מותרת לחזור לבעל ראשון.

☞ השלמות ☞

יכולה למאן האנשים ימנעו מלשאת קטנה משום שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה, וב"ה סוברים שאין לחשוש לכך משום שנוח לבעל ולאשה שיצא עליהם שם של אישות. בדברי הגמ' מבואר שלפי ב"ש שנשואה אינה יכולה למאן, גם אשה שננסה לחופה ולא נבעלה לא יכולה למאן, והגמ' מבארת שלפי רב יהודה הטעם לכך הוא משום שאין תנאי בחופה, ולפי רבה ורב יוסף הטעם משום שלאדם לא נוח שיהיה חופה של אשה שאסורה, ועוד מבואר בדברי הגמ' שלפי ב"ש גם אשה שמסר האב לשלוחי הבעל לא ממאנת, ולמרות שבאשה זו לא שייך כל הטעמים, מ"מ לא פלוג רבנן כיון שנחשבת לנשואה.

יד הטעם שלא יכולה למאן משום שמיאון מפקיע רק קידושין שחלו מדעתה של היבמה ולא זיקה שחלה בעל כרחיה של היבמה.

טו בדברי ב"ה מבואר שמיאון שנעשה שלא בפני ב"ד מומחין מועיל, ונחלקו האמוראים בדעת ב"ה האם המיאון צריך להעשות בפני שלשה: לרבה מיאון לא צריך להעשות בפני שלשה, ולפני רבה ורב יוסף הטעם משום שלאדם לא נוח שיהיה חופה של אשה שאסורה, ועוד מבואר בדברי הגמ' שלפי ב"ש גם אשה שמסר האב לשלוחי הבעל לא ממאנת, ולא בפני שלשה כשר.

טז נחלקו האמוראים בביאור הטעם של ב"ש שקטנה לא יכולה למאן ולחזור ולמאן: לפי שמואל משום שחוששים שחזרה מהמיאון ולכן אינה יכולה להתארס או להנשא לאחר עד שתגדיל, ולפי עולא משום שחוששים שתתארס לאחר ותחזור ותמאן בו. ועולא מבאר שלמרות שהתארס לאחר מ"מ מותרת להנשא לאחר, משום שדעת ב"ש שנשואה אינה יכולה למאן, וא"כ אין חשש שתחזור ותמאן בו.

יז תוס' [ד"ה מחמת] מבאר שבאופן שנשאת שלא לדעתה ולאחר מכן תבעוה להנשא ולא התרצתה להנשא מחמת בעלה, נחשב כאילו נשאת לדעתה. אבל באופן שלא התרצתה להנשא מחמת בני אדם שאינם מהוגנים, לא נחשב כאילו נשאת לדעתה.

- קטנה שנשאת על ידי אמה ואחיה והתגרשה, ואח"כ נשאת לבעל אחר ומיאנה – לר' ישמעאל ברבי יוסי מותרת לחזור לבעל הראשון, לרב אסורה לחזור לבעל הראשון משום שנחשב מחזיר גרושתו^{יח}.
- קטנה שנשאת על ידי אמה ואחיה והתגרשה, ואח"כ חזרה ונשאת לבעל זה ומיאנה, ואח"כ חזרה ונשאת לבעל אחר ומיאנה – לר' ישמעאל ברבי יוסי מותרת לחזור לבעל הראשון, ובדעת רב נחלקו האמוראים: לשמואל מותרת לחזור לבעל הראשון ולרבא אסורה לחזור לבעל הראשון משום שנחשב מחזיר גרושתו^ט.

דף קט

- ◆ המגרש את האשה והחזירה ונפלה ליבום – לת"ק או חולצת או מתייבמת לר' אלעזר חולצת ואינה מתייבמת^ק.
- ◆ שני אחים נשואים לשתי אחיות אחת גדולה ואחת קטנה ומת בעלה של גדולה
 - לר' אליעזר – מלמדים את הקטנה שתמאן וייבם את הגדולה.
 - לר' גמליאל – תמתין עד שתגדיל ויבוא על הקטנה והיה קדושיה דאורייתא ותצא משום אחות אשה^{כא}.
 - לר' יהושע – צריך לגרש את אשתו הקטנה בגט ואת היבמה בחליצה^{כב}.

דף קי

◆ דיני יבום בקידושין דרבנן

- האם ביאת אחת מהן פוטרת את צרתה:
 - באופן שנפלו ליבום אשה אחת מדאורייתא (גדולה) ואשה אחת מדרבנן (קטנה או חרשת) – באופן שהיבם בא על היבמה דאורייתא פוטרת את צרתה ובאופן שהיבם בא על היבמה דרבנן אינה פוטרת את צרתה.
 - באופן שנפלו ליבום שתי נשים מדרבנן:

שלמות

יח הגמ' מביאה שהיה מעשה ששאלו את ר"ע ור' יהודה בן בתירא שאלה בענין מיאון ואסרו, ונחלקו רבי ישמעאל ברבי יוסי ורב מה הייתה השאלה: רב סובר שהשאלה הייתה בקטנה שנשאת על ידי אמה ואחיה והתגרשה מבעלה ואח"כ נשאת לבעל אחר ומיאנה בו האם מותרת לחזור לבעל הראשון, ור"ע ור' יהודה בן בתירא אמרו שאסורה לחזור לבעלה הראשון, אמנם רבי ישמעאל ברבי יוסי סובר שלא זו הייתה השאלה משום שבאופן זה מותרת לחזור לבעלה הראשון, אלא דיברו באופן אחר (רש"י מבאר שרב חולק על דברי רבי ישמעאל ברבי יוסי משום ש'רב תנא ופליג').

הגמ' מבארת שבדברי רב מוכח שבאופן שהתגרשה מאדם אחד ומיאנה באדם אחר המיאון לא מבטל את הגט, שהרי רב אומר שקטנה שנשאת על ידי אמה ואחיה והתגרשה מבעלה ואח"כ נשאת לבעל אחר ומיאנה בו אסורה לחזור לבעלה הראשון, ואם המיאון מבטל את הגט הייתה מותרת לחזור לבעלה הראשון. אמנם בדברי רבי ישמעאל ברבי יוסי מוכח שבאופן שהתגרשה מאדם אחד ומיאנה באדם אחר המיאון מבטל את הגט.

ובדברי הגמ' מבואר שיש נפק"מ נוספת במחלוקת זו בקטנה שמיאנה בבעל הראשון והתגרשה מהבעל השני ומיאנה בבעל השלישי והתגרשה מהבעל הרביעי ומיאנה בבעל החמישי, שלפי שיטת רבי ישמעאל ברבי יוסי מותרת לחזור לכולם, משום שמיאון של אדם אחד מבטל גט של אדם אחר. ולפי שיטת רב מותרת לחזור לבעל שמיאנה בו ואסורה לחזור לבעל שהתגרשה ממנו, משום שמיאון של אדם אחד לא מבטל גט של אדם אחר.

יט נחלקו האמוראים בדעת רב באופן שהתגרשה ומיאנה באדם אחד האם המיאון מבטל גט: שיטת שמואל שמיאון מבטל גט (שהרי שמואל סובר שבין באופן שהתגרשה ומיאנה באדם אחד ובין באופן שהתגרשה ומיאנה באדם אחר נחלקו התנאים האם המיאון מבטל גט, ובפשוטות סובר שכמו שנחלקו רב ורבי ישמעאל ברבי יוסי באופן שהתגרשה ומיאנה באדם אחד האם המיאון מבטל גט כך נחלקו רב ורבי ישמעאל ברבי יוסי באופן שהתגרשה מאדם אחד ומיאנה באדם אחר האם המיאון מבטל גט) ושיטת רבא שמיאון לא מבטל גט (שהרי רבא סובר שבאופן שהתגרשה ומיאנה באדם אחד המיאון מבטל גט ובאופן שהתגרשה מאדם אחד ומיאנה באדם אחר המיאון לא מבטל גט, ובפשוטות סובר שלמרות שרב סובר שבאופן שהתגרשה מאדם אחד ומיאנה באדם אחר המיאון לא מבטל את הגט מ"מ באופן שהתגרשה ומיאנה בבעל אחד המיאון מבטל את הגט).

כ בבבאור טעמו של ר' אלעזר נחלקו האמוראים: אביי מבאר שהסתפק האם מיתה מפלת או נישואין מפילין, ולפי הצד שנישואין מפילין הייתה אסורה עליו שעה אחת. ורבא מבאר שרבנן גזרו שאינה מתייבמת שמא יהיה אדם שידע שגירשה ולא ידע שהחזירה ויאמר שייבם את גרושת אחיו. ורב אשי מבאר גזירה אטו יתומה בחיי האב שהחזירה בעלה ונפלה ליבום, שאסורה על היבם משום אשת אח דאורייתא ונופלת ליבום מדרבנן.

המשנה מבארת שנחלקו ת"ק ורבי אלעזר גם בקטנה שהשיאה אמה ואחיה והתגרשה וחזרה ונשאת, אמנם בקטנה שהשיאה אביה והתגרשה וחזרה ונשאת לכו"ע אסורה להתייבם, משום שאסורה על היבם באיסור אשת אח מדאורייתא ונופלת ליבום מדרבנן.

כא הגמ' [יח א] מזייקת מדברי ר"ג שאין זיקה ולכן מעיקר הדין מותר לבוא על הקטנה וכן מותר לבטל מצוות יבמין, ובדברי רש"י [שם ד"ה ר"ג] מבואר שמוותר לבוא על הקטנה לפני שתגדיל, אמנם תוס' [שם ד"ה מיאנה] סוברים שאסור לבוא על הקטנה משום שמכוער הדבר.

ובבבאור דברי ר' גמליאל נחלקו האמוראים: רב מבאר שמדובר באופן שבא עליה לאחר שגדלה, וסובר שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ושמואל סובר שגם באופן שבא עליה אינו מתכוון לקדשה, משום שאדם עושה בעילתו בעילת זנות, אלא מדובר באופן שבא עליה לשם קידושין. ורב ששת סובר שגם באופן שלא בא עליה לאחר שגדלה הקידושין 'גדלים עמה' ונעשית נשואה מדאורייתא.

כב הגמ' מבארת שהטעם של ר' יהושע שלא מלמדים את הקטנה למאן, משום שיתרחק אדם מן המיאונים. ולא יכול לבוא על הקטנה משום שסובר שיש זיקה, ולכן צריך לגרש את אשתו בגט ואת היבמה בחליצה.

- באופן שנפלו שתי נשים קטנות או שתי נשים חרשות – ביאת אחת מהן פוטרת את צרתה^{כג}.
- באופן שנפלו קטנה וחרשת – ביאת אחת מהן לא פוטרת את צרתה^{כד}.

לע"נ א"מ הר"ר יהודה ב"ר יעקב צבי זצ"ל

ניתן להשיג במייל B0527147396@gmail.com

✧ השלמות ✧

כג באופן שנשא שתי נשים קטנות חליצת האחת מהן פוטרת את צרתה, אבל באופן שנשא שתי נשים חרשות אין חליצת האחת מהן מועילה משום שא"א לחלוץ לחרשת. נחלקו האמוראים בביאור הטעם שקטנה וחרשת אין ביאת האחת מהם פוטרת את צרתה: רב אדא בר אהבה ורב נחמן מבארים שאנו מסופקים איזה אשה הבעל העדיף את הקטנה או את החרשת ואשה זו נחשבת יותר אשתו וביאת צרתה לא פוטרת אותה, ורב חסדא מבאר שיש חילוק בין הדין קידושין דרבנן של קטנה לבין הדין קידושין דרבנן של חרשת שגדר הדין קידושין דרבנן של קטנה הוא 'קנויה ואינה קנויה' (כלומר ספק קנויה) וגדר הדין קידושין דרבנן של חרשת הוא 'קנויה ומשוירת' ולכן ביאת אחת מהם לא פוטרת את צרתה שביאת הקטנה אינה פוטרת את החרשת משום שיש צד שהקטנה אינה קנויה כלל וביאת החרשת אינה פוטרת את הקטנה משום שיש צד שהקטנה קנויה לגמרי.

רב אדא בר אהבה ורב נחמן נחלקו האם דברי המשנה נאמרו דווקא באופן שהבעל היה פיקח רב אדא בר אהבה ורב נחמן סובר שדברי המשנה נאמרו דווקא באופן שהבעל היה פיקח אבל באופן שהבעל היה חרש ודאי מעדיף את אשתו וחרשת ולכן ביאת החרשת פוטרת את צרתה וביאת הקטנה לא פוטרת את צרתה, ורב נחמן סובר שדברי המשנה נאמרו בין באופן שהבעל היה פיקח ובין באופן שהבעל היה חרש משום שגם באופן שהבעל היה חרש אנו מסופקים האם מעדיף יותר את הקטנה או את החרשת ולכן אין ביאת האחת מהן פוטרת את צרתה.

ובדברי הגמ' מבואר שבאופן שאדם היה נשוי שתי נשים אחת קטנה ואחת חרשת ומת יכול היבם ליבם אחת והשניה תשאר בזיקתה לעולם, ובשביל להתיר את שתיהן צריך לכנוס את החרשת ולהוציאה בגט ולחכות שהקטנה תגדיל ולחלוץ לה (ואינו יכול לייבם את שתיהן משום שאסור לייבם שתי צרות וכן אינו יכול לחלוץ לשתיהן משום שא"א לחלוץ לחרשת, ואינו יכול לחלוץ לאחת ולייבם את השניה משום שלאחר שחלץ לאחת נאסרה שניה מדין 'לא יבנה' כיון שלא בנה שוב לא יבנה).